جەتدەسۆتورت رەت شىعاتۇن

قازاقستان ورىنالىق كەڭەس كوميتەتى مەن ىستىق ر. ك. پ. كوميتەتىنىڭ گازەتى

ەڭبەكشى قازاق

Казак Обл. Ред. газеты „ЭНБЕКШИ КАЗАК"

باسقارما: قىزىل - ورداداعى بۇرىنعى بەيشەنبەك ۇيىنىندە.

جار مۇجاز دەرەك، ەڭبەكشىلەرى، بىرىككەندەر!

Энбекши Казак

Орган ЦИК и Совнаркома Р.К.С.Р. (Б) Казреспублики

1921 جىل 7 نوياۋىرىنەن شىعا باستادى

جەكە سانى 5 تيىن

گازەت باعاسى

ءۇش ايعا . . . . . 1 سوم 45 تيىن
التى ايعا . . . . . 2 » 80 »
ءبىر جىلعا . . . . . 5 » 50 »

كەمى 10 داناداڭ بىرىڭعاي الۋشى جىلىسكەر، كەڭەس ۇيىمدارىنىڭ مۇشەلەرىنە 20 % كەسىلەدى.

جارناماڭ باعاسى

1 ىنشى بەتتە پەتىت جولى . . . . . 50 تيىن
باعانا ارالىندا بولسا . . . . . 65 تيىن
سوڭعى بەتىندە . . . . . 30 تيىن
جوعالعان دا كۇۋەلەنتىرگە . . . . . 50 تيىن
قالىڭ كەسەرلەر كەڭەسىنىڭ 24 ىنشى جىلعى 11 ىنشى اپىرەل مەن 6 - ىنشى ۇيەندەگى شەشىمدەرى بويىنشا جارناماڭدان 10 پروسەنت نالوگ الىنادى.

№ 351 — 1925 جىل اعۋستىڭ 14-ى، جۇما — № 351

سەرتقى ەلدەردە

بۇ گۇنگى ساندا:

- گەرمانيادا شۇۋلى ماجىلىس.
- موسول ماسەلەسى.
- تىسانكوپكە كەت دەپ جاتىر.
- ماروككە كوتەرىلىسى ۇلعايىپ بارادى.
- ۇندىستاننىڭ ۇلتشىلدارى بىرىككەن.

گەرمانيادا.

كەلەسىندەگى ماجىلىس ۇزاقتىعىنا قاراماستان، ۇلتشىلدار مەن كوميۋنيستەر ارالاسىپ، ءوز ءىسىن ىستەپ، ءوز ءىسىن ىستەپ، ءوز ءىسىن ىستە

قازاقستاننڭ اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ بولاشاعى، كوركەيتۋ جولدارى

دەگەن كەسىبى كەمىرەڭكىدە، مال كەسىبى كەمىرەكىدە؟

(قازاقستاننڭ ايماقتىق پارتيا كوميتەتىنىڭ وگىتشىسى ناسيفات بولەن - كەگە رەتۋشى جاندوس ژولدىڭ بايانداماسى)

(بىلىمى وتىكەن سانىندا)

قازاقستاننڭ اۋىل شارۋاشىلىعى.

دەگەن سالۋعا جارايتىن جەر قازاقستاندا از.

قازاق رەسپۋبليكاسى كۋزەتىلگەن شارۋاشىلىق ماماندارىن شەتشۋگە نايعاسىپ وتىر. بۇل جوعارى مەكتەپتەر جونىندەگى، شارۋاشىلىق جونىندەگى قازاقستاننڭ كەلەشەگى كۋشتى اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ كەلەشەگى ءۇشىن ەڭ ماڭىزدى.

مەنىم قولىمدا تولىق دەلدەلەنبەگەن جوق. سانالى ماعلۇمەتتەرى كوپ بولماعاندا دورىستىعى كەم، وندىق ۇيىمداستىرۋ ماعلۇمەتتەرى ازىرشە قالى تۇرۋرالى ەمەس شارۋاشىلىق دامۋ ءتۇرىنىڭ تارتىمى تۇرۋرالى ماعلۇمەت. كەم مولشەرلەنگەن الدەمەزدەگى ماماندىق ءسوز قىلماعاندا دورىس مەيىرلى مەكتەپ بىتىرۋدەگى جالپى ماعلۇمەتتەرگە مۇڭەدەمىز.

قازاقستاننڭ بۇرىنعى ايماعىندا 38،170،000 دەسەتينا جارامدى جەر، 164،729،846 دەسەتينا جارامسىز جەر، بارلىعى 223 مۇلىيەن دەسەتينا جەر بار دەدى. مۇنىڭ 120 مۇلىيەن دەسەتينا شامامەن جەتىرىم، قالعانى 250 مىڭ دەسەتينەدەن كەم جۇزۇنەن ۋاكەدەگى بۇل ۋاكەدەگى ەكىسىنە جارامدى جەر 1،200،000 دەسەتينادەي اي، دالادىن ەكىسىنە جارامايدى.

قازاقستاننڭ تۇرعىندارى تەڭ جەرى تۇرۋرالى قولدا ماعلۇمەت جوق.

بۇرىنعى تۇركىستان رەسپۋبليكاسىندا بارلىق جەردىڭ 8،5 پىرامەنتى ەكەنىن ايتادى.

ەكىنشى مال سانى.

1917 جىلى ءۇشى (تۇركىستاندا) قازاقستاندا 118،000 شارۋا، 7،600،000 باس مال، 4،4 ۋىلىمىر 100 مىڭ دەسەتينە ەكىنشى بارىدى. 1924 جىلى 87 مىڭ شارۋا، 3،771،000 باس مال، 1،700،000 دەسەتينە ەكىنشى بولادى. 7 جىلدىڭ ىشىندە 50 مىڭ شارۋا، 3 مۇلىيون 800 مىڭ باس مال، 2 مۇلىيون 300 مىڭ دەسەتينە ەكىنشى ەكەنىن.

تۇركىستاندىعى قازاق وبلىستارىنداعى ەكەۋىنە 1،660،000 ادام، ءۇشى قازاقستاندا 3،900،000 ادام، بارلىعى 5،500،000 ادام بار دەدى. 1920 جىلى ادام سانى كەمىپ 4،700،000 گە ءتۇسىپتى. 1928 جىلى ادام سانى 3،000،000 بولىپ 1920 جىلداعىدان 800 مىڭ كەمىدى.

بۇل مەيىرىلدەردىڭ قازىرگى دەرىس ەكەنىن ايىرۋ تەڭ. ءبىراق، ونىڭ قىسقا مەرزىمدەگى ازىق ۇزىندىسى قازاق اۋىلىنىڭ ءوزىن ەكەنىن ۇمىتپاۋ كەرەك. بۇل جەردە كورسەتىلگەن سەبەپتەر 1880 جىلدان 1910 جىلعا دەيىن، ءتۇپ ءىلدىڭ قانشا بولعانى، مالدىڭ دەڭگەيىنىڭ قاي مال بولعانى تۇرۋرالى. 1880 جىلدا بارلىق مالدىڭ 20 پىرامەنتى جىلقى، 3،6 پىرامەنتى تۋيە، 10،7 پىرامەنتى سىيىر مالى، 65،9 پىرامەنتى قوي، ەشكى. 1910 جىلى تۋيە مەن جىلقى كەمىپ جىلقى 18،7 پىرامەنتكە، تۋيە 3،3 پىرامەنتكە تۇسەدى. سىيىر پىرامەنتىنە جەتەدى. ارتىپ 22،4 پىرامەنتكە جەتەدى. قوي، ەشكىدە كەمىپ 1910 جىلى بارلىق مالدىڭ 57،8 پىرامەنتىنە بولادى.

بۇعان قازاقستاندا مال شارۋاشىلىعىنا تالاي ورگەرىستەر بولعان. پىرامەنت جونىندەن سىيىر مالىنىڭ ارتۋى، جىلىستىڭ تارىلىپ، باعىنا مالدىڭ ءتۇرى، سىيىر مالىنىڭ باسىنىڭ تەڭەسۋى ەكەنىن بولدى.

شارۋالىقتىڭ دامۋىنا وتارشىلدىقتىڭ اسەرى.

بۇعان ءىشىنەن جەرىنىڭ قازاق دالاسىنىڭ ورتالىعى، ەكىنشى جاعىنان قازاق دالاسىنىڭ وتىرىقشىلىققا اينالۋىنا پاكى شارۋاشىلىقتىڭ ءىشىنەن تۇرىنەن ەكىنشى تۇرىنە كوشۋى سەبەپ بولدى.

قازاق دالاسىنىڭ وتىرىقشىلىققا اينالۋىنداعى دۇنيەۋى، كوشەپىلىمەن گەدە ءىلىدى. ونىڭ دۇنيەۋى ءىشىنەن كوشەپىلى مال كوشىنىڭ جۇرىستەرىن ازداسىن تارىلتىپ، قازاق دالاسىنىڭ وتارلانۋى كەسىرىنەن، دوشىنىلىپ كەتۋىنەن ايالى بولماسادا، بەلگىلى ازداناننان اسىپ كوشە المايتىن بولدى.

قازاق مالىنىڭ كەمى ءىرى تۇلىگىنىڭ باسىنا قاراعاندا قازاقستاننڭ كەمىنەن ءىلىنىپ ءىشىنەن بولدى.

قازاق دالاسىن وتارلاۋ ىلدىمى بەن جايىلىستىڭ از مەنەن تارالىپ كوشىپ قونىستانۋىنا باعىنىپ، جوندەن ورگەرتتى.

مۇنىڭ ارقاسىندا جەيىلىس تەرەڭ كوشىپ جۇرەتىن قازاق شارۋاسى، مال سارايىنا مەن قاتار ىستىرىلىپ امىتىق ەگىلۋىن بولدىرىپ مال شارۋاسى بىرىنشىدەن كورى تۇراقتىراق بولۋعا ايالدى.

قازاقستاندا جەردى پايدالانۋدىڭ تۇرلەرى.

قازاق شارۋاسىندا، داۋىلدىڭ ءىشىنەن ورىلاتىن ورىلاتىن ءىشىنەن بۇل جەتىپ دورىس ايتىلۋعا بولادى. بار ماعلۇمەتتەرگە قارامايتىن، ءىرى ءىلىنەتىن دەيىن قازاق شارۋاسى جايىلىس بەن كۇن كورگەن، ءىرىقى ول ۋاقىتتاعى ەگىن ەگۋ بامىتالعان.

قوعامنىڭ ارالاس ءتۇرى شارۋا جونىندەگى قىلىنىس بەن بولادى.

مىنەسىنە، قوعام مەملەكەتتىڭ قۇرىلىسىنا كەلسەك، مال ورىسى - ورىسى بولىپ بولماق وتىرىپ قاندىرىلى، بەلدەمى ادامدارىنا باعىنىپ، ءىرىقى قول وتىرى كوشىپ بولەن. مونداعان قازاقتىڭ قالىن شارۋاسىندا ساۋدا كاپىتالى كوشەپەگەن. ەگىن شارۋاسى بامىنىم بولماعان سوڭ، قازاق ىلىنىپ كەتىپ، ىستىق ۋەلەداعىنىڭ پەيىلىنىڭ بولۋىمەن قازاق دالاسى ونارلانۋىمەن قىنار قازاق مالى مركى مەن تىلەگەن جەرىنەن جاڭا الىپ جەرگە ورنالاسا باستايدى. بۇل ۋاقىتتاعى جەر مەن پايدالانۋدىڭ تۇرى - ازىل بولىپ تىلەگەن جەردى باسىپ الىپ پايدالانۋ بولعان. مىندى ول دالىپ جەر مەن پايدالانۋ ءتارتىبى - قوعام مەن بولىپ الۋ تۇرى ورناپ كەلدى.

ەگىنشىلىك - مال شارۋاسىنىڭ قومەكشىسى.

جەر مەن پايدالانۋدىڭ بۇل باعىتىندا اۋىل شارۋاسىندا ءىرى شارۋالاردىڭ قورىلىسىنا ارىسى كەلدى قازاقتىڭ بۇرىنعى بايلارىنىڭ، الدى مەن ايىرىلىپ، سوزىلىپ كەتكەن ءىرى شارۋالارى كەمىپ، ءىرى شارۋا نەگىزىنە قورىلىپ. ۋسىنا مال شارۋالارى ولاردىڭ، شارۋا جونىندەگى قەستەمىنىڭ دەجارالىنىپ اپاتتارىنىڭ دوبەۋىنەن ەگىن شارۋاسىنا ايالدى. كوشەپىلى ءىرى مال شارۋالارىنا اينالدىرىپ ارقاسىندا جەر مەن پايدالانۋ تۇرى جەردى باسىپ الۋدان شىعىپ قوعام بولىپ بولىپ الۋعا بەت قويادى. بۇل كەزدە ءىرى شارۋالار ءوز بەتىمەن جەردى مەنشىكتەنۋگە كەرىسەدى.

قازاق ىلىندە، ەگىن شارۋاسى كۇشەيگەندە، الدى مەن ەگىن شارۋاسىنا كەدەيلەنگەن شارۋالار كىرىسەدى. شارۋا كەدەيلەنىپ، ەگىنشىلىك مال شارۋاسىنىڭ قومەكشىسى بولىپ قالا بارادى.

قازاقستان اۋىل شارۋاسىنىڭ تۇرى وزگەرىپ دامىۋىنداعى بەت الىستىڭ نەگىزدەرى وسىلار.

بۇل كورسەتىلگەن سەبەپتەرمەن تۇرلى بەت الىستارعا قازاقستاننڭ دەڭگەيىنداعى اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ دەڭگەيىنداعى جەر ەگىن ىلىنىپ كەتىپ شىعىپ كەتىپ ءىرى شارۋالار ءىرى شارۋا جونىندەگى قەستەمىنىڭ ءىرى ءىلىنىپ كەتىپ، ەگىنشىلىك مال شارۋاسىنىڭ قومەكشىسى بولىپ قالا بارادى.

قازاقستاننڭ اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ بەلگىسى شىعىپ مال شارۋاسى بولۋعا ءتىيىس.

شىعىپ مال شارۋاسى بولاماۋدا، ونىڭ وندىرىستەرى بەلگىسىنىڭ، بۇل تۇرۋرالى تولعا لىنىپ جاتقان جۇمىستار تاردىڭ ءىزىمەن بارىپ جوعارىدان باعالانۋى كەرەك.

كەڭەستەر وداعىنىڭ قازاق ساۋىرىنىڭ، ءىرى ءىلىنەتىن جەرى كەمىپ كەتىپ جولى مەن كورىكەيتۋگە تەڭەسىپ، بۇل جايى قولداماعىپ وندىرىستەر مەرەيى. مۇنى و بىنداۋ ءىشىنەن كەڭەستەر وداعىنىڭ شارۋاشىلىعىنىڭ ءتۇرىنىڭ تارالۋىنىڭ ىستىق كۇشەيتكەندىگى قىلىپ جەر، شارۋا جاعدايلارىنا قارايىپ ايماقتارعا بولىنۋ كەرەك بولادى. جالپى رەداكتسيا پايدالى كورىپ كەلەدى، وزىمىزدەگى بار شارۋا ىلىنىپ كەتىپ، ەسكەرىلىپ كەتىپ كەڭەستەر وداعىنىڭ شارۋاشىلىعىنىڭ كورى مەن قازاقستاندا قازاقستاننڭ اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ نەگىزگى شىعىپ مال شارۋاسى بولۋعا ءتىيىس.

شىعىپ مال شارۋاسى بولاماۋدا، ونىڭ وندىرىستەرى نەگىزگى زاڭىمەن بۇل بولىپ قالماق. مال شارۋاسىنىڭ شىعىپ كورىنىستەرى كوبەيۋ.

شارۋالاردىڭ نىشىگى ۋىلىستىڭ ۋىلىنىڭ كوشى، قازىنىڭ مۇمكىندىگى بار ەكەندىگى تۇرۋرالى ماعلۇمەتتەر جوق بولماعىن سىقىلىنى شارۋالاردىڭ دامىۋىنا تونەتىنىن دەمەۋ بەرگەندەي قازىنىڭ كوشى بار ەكەنىن بىلەمىز. مۇنى ىلىنىپ مەن قازاقستاننڭ جايىلىم ءىزىم ساياساتىنىڭ سوزىلۋىن ايتىپ وتەكشىمىن.

قازاقستاننڭ جالپى ءىزىم ساياساتى.

بازاردىڭ تارتىمىنا سالۋ.

بۇل ماسەلەدە، مال شارۋاسىنىڭ، ەگىن شارۋاسىنىڭدا ما كەمىزى زور. ەگىن شارۋا مەن مال شارۋاسى ءىرى ىلىنىپ كەتىپ، ءىرى مال وندىرىستەرى. ءىرى ىلىنىپ كەتىپ، ىستىق وندىرىستەرى. بۇل ەگەر قازا شارۋاشىلىعى بولىپ (كەرىسى - شىعىپ) تۇرالىنىپ.

جەر كەلىسىمى ساۋدا ناشار. بۇل ەكى تۇرلى شارۋاشىلىق ەگەۋىنە سەرىكتى بازار ءۇشىن وندىرىستى. ءىرى ساۋدا - كەسىپ ورنالىقتا ازاۋ - مىنىنداعى جوق، جول قاتىناسى، جول تاسىۋ جۇمىسى ناشار. بۇل كۇيدە بازاردى تارتىمىنا سالۋ ءىرىزىك ءۇشىن قىيىن بولىپ ادا كەرەك جۇمىسى.

بۇل ماسەلەدە، قازا مەن اۋىلدىڭ الىپ-بەرىم ساۋداسى جونىندە كوزگە تۇسەتىن نارسە - دەمەلەرىنىڭ كۇشەيىپ، ءىرى بازار مال شارۋاسىنىڭ الىس.

مال وسىرگەن شارۋا، ساتىسۋ ءۇشىن مالىن ءىزىز، ەكى جۇز شاقىرىم جەردەن ايداپ كەلەدى. بازارعا ەگىلگەن سولاۋدا مالىن ءوز بەتىن مەن ملا الايدى، ءوز ارا ءىسىز بەرىكتىرىپ ءىزىمەن ءىزىمەن (ماكلەر) وزىنە مالىن مالىنىپ، ماكلەر شارۋانىڭ مالىن ساتىپ ءىزىمەن ءىزىمەن ءىزىمەن

پارتىيا تۇرمىسى

ئۆزلىداعى ۋيا جۇمىسى.

(رەسكە مەن مەيزى)

ۋلان بولىسىر، 2 - ئۆزلىدا 3 - مەندى جامىتار ۋىلىسى بار - بۇل ۋيا مەكتەپش بولىكومىنا تارالىدى. ۋىلىدىك ئىسلەمىنا بىر جىلىسى بولدى. ۋىلدىك 15 كۇنىنەن بۇرۇ قازاق جىلىسى بولىپ تۇرادى. جىلىستا قارالاتىن مەسەلەلەر: ئەل شارۋاشىلىعى تالاي كونترولۇ، كاپىرلاتسىيا جۇمىستارىنا جامىتاردى قاتىناستىرۇ، باسقا ۋازىق مەسەلەلەر، ۋيا مۇشتارلىندىك ارالاسىنا ساياسى مەلەدىي تەربىەتكە ايرى كەمىستىق. مەكتەپتى بولىسىنداعى

دايىندالۇ كەرەك.

ورتالىق پارتىيا كوميتەتى اۋىس، سەنتابىر ايىنان باستاپ، پارتىيا كەسىپ ورىندارى، پايىرىك، زاۋىت تاعى قارا شارۋا ۇيىمداعى ايەلدەردىڭ بۇرىنعى وكىلدەرىن سىناستىرىپ شىعارىپ، جاڭا دان وكىلدەر سايلاۋ ناۋقانى جۇرگىزىلسىن دەپ وتىر. بۇل ناۋقاندى قارا شارۋا ۇيىمى ارالاسىپ، ەكىن جىينالىپ العان سوڭ جۇرگىزۋگە بەلگىلەگەن. قارا شارۋا ۇيىمداعى ايەلدەردىڭ ارالاسىنا جۇمىستى جۇرگىزۋدە، جەرگىلىكتى پارتىيا كوميتەتتارى، بۇرىنعى ايەلدەردىڭ ارالاسىنا سىنالىپ كەلگەن جۇمىستان تاجىربيە الىپ، قارا شارۋا ۇيىمداعى ايەلدەردىڭ جىينالىسىن وتكىزىپ جاڭادان وكىلدەر سايلاۋ، مۇنى جوننىنە تاڭىپ باستاعان وكىلدەردى قورعام جۇمىستا تاڭىنىپ، ونىمدا پارتىياعا تارتىپ جاعىنا بەلسەنىپ كىرىسىن دەپ وتىر. جانا

"بىرلىك" ماسەلەسىنىڭ نەگىزى مىنا: كەڭەستەر وداعىنىڭ جالپى قازاق شارۋاشىلىعىنىڭ بىتىنىنە قازاقستان، شارۋاشىلىعىنىڭ نەگىزى مال شارۋاشىلىعى، ۋىتىمىنىڭ كوپ بولىگى ءوسىمدىك شارۋاشىلىعىنىڭ نەگىزى مال شارۋاشىلىعىنىڭ دەمى بولىپ تابىلادى. مىنە، وسى ماسەلەنى ەسكەرىپ، شارۋاشىلىعىنىڭ بىتىنىنە قازاقستان، شارۋاشىلىعىنىڭ نەگىزى مال شارۋاشىلىعى، ۋىتىمىنىڭ كوپ بولىگى ءوسىمدىك شارۋاشىلىعىنىڭ دەمى بولىپ تابىلادى. مۇنداعى جەر-سۋ، كەڭ جايلاۋلار، ۋىتىمىنىڭ كوپ بولىگى ءوسىمدىك شارۋاشىلىعىنىڭ نەگىزى مال شارۋاشىلىعىنىڭ دەمى بولىپ تابىلادى.

ەل شارۋالارىنداعى قاتتارى.

شىمەلى - شارۋا كەندەنگى.

(ءوز تىلشىمىزدەن)

ەلدىك كورى مەن قارالاندا قىستاۋ، جازىن جەر مەنەدەلەرىنىڭ جىلىنداعى، تەرى، تەرمەكتىن اقتىپ شىمەلى بازارىنا ماتىپ ازىق-تۇلىك، كىيىم - كەشەك الىپ تورىپ تۇرادى. شىمەلى قالاسىنا قولايلىقتى ەلدەر، شىمەلى قالاسىنا جىلىن ءىرى (مەكەمەمىز كۇزىن) بازار بولىپ تورىپ ءوتى. بۇل ءىرى كۇندەگى بازاردى ازدىق قالادى دەپ، ۋكەمىت جەتەرلىك، كەن كۇن بازار ەلدەن-ەلگەن بازاردىڭ ەكى كۇن بولىپ ءوتىپ، قالىق الىنعانا ماڭىزدى مىنە بولاتىن، بۇرىنعى ءىرى كۇنىندەگى "ءىشى التىشى"، مانىنە شىعا اسىعىستىق ەلدەگەن ەدى. ەكى كۇن بولىپ بازاردى بەرۋ، كالىپ ەدىرەتى، شىمەلىدە ۋ كەمىتتەر دەگەن "ءىرى ماڭىزدى ءىرى بازار" بولىسقان توگىلگە ءىنى كامىتتەر، بولىسقان ورتالىق پارتىيا تەگىنە ۋەلىس (باشىمى) بەرىپ، دوكلادىنان ءىرى بولىسىن، جالىق بولا مىن بولىسقان مەلىمەتىمەن بولىسقان مەكەمەسىنىڭ كاپىرلاتسىيەسىنىڭ "ءىشى" بارىن بار. جالىز اق جامىتار ۋىمىن جوق، مۇنداعى ءىرى بىلىق، دوڭىلاق تومار دەگەن ماۋىتىنا تۇسىر بەرىپتى (مەكەمەمىز) مەرىلىر. مۇنان جاڭا قارالاتىنا "ءىرىمۇلىمىن بوتىنۇمار بەرىلگەن جىلى بولماق. بىرىنشى قازاق جىگىتتەر. ەلدىك ءىرى مىنبىراسى مانىنا مەكەمىز: شىمەلىنىڭ قالا جاڭىنا تارتىپ جاڭىسى مەنەن اورىستار ۋىلىمىن بەگەلىلى قىلىپ مالىنىدا قازاقتاردىڭ "ءوي سالۋلارى قولايسىز، مولارىن دۇرىستاپ تۇزەتىپ تارتىپ، قوينا، شىمەلى قالاسى كەشىكە تە قالاتىنا كوپتەن شارۋا كەندەگى بولارلىق مەرىز. ق

تەمىرىدە گى جەتى جىلدىق مەكتەپ كوبى.

تامىز ۋىلىندە باسقا مەكتەپتەر ءىرىدەك ءىرى دە وگىلگەي I - باسقىش تەك قالادا ءىرى جەتى جىلدىق 895 بالا بار. مۇنداعى وزگەنە 217 - ى ورىس، 90 - ى قازاق، 12 - سى نوعاي 6 پالاك. قازاق بالالارىنىڭ ءىرى اق تومەنگى بولا مەدەردە. بۇ كىشىن جەرگىلىكتى قازىر جىسىناسىنان 10 وقىتۋشى مەن مالا ءىلىك اقى بەرىدى. جولايدا، بالا كوپ بولسا، تومەنگى بولىمدەردە 80 - 90 نان وقىپ جاتىر. سوڭ ۋىلىدىك امار تۇتىناۋلاسى I - باسقىش مەكتەپتىڭ مەڭگەرۋىنە كى وقىتۋشى ۋىلىمىنا II، III باسقىش بولىمدەردە قالار بولىمدەر اشىپ وقىتىپ ەدى. بىرىنشى، وزگەن قىستاعى تاجىربيانا مۇيىز، 12 وقىتۋشىنا جوبالاپ تىسىنا جاڭىپ ەدى. بۇل ون مەكتەپتە "بىرى قازاق، انا ءىلىم وقىتۋ ۋىزىن ارتالان، ۋ، ەزدىك بۇرىنعىدان كەمىستىر.

شىمەلى قالاسى قازىل وردادان 120 شاقىرىم جەردە. شىمەلى دە گەن وزىندەك جاڭامىنا 1895 بىلىس جىلدىك شامامىنا سالىنعان 250 كۇي (مىنانىسادان باسقالارى) شامالى تىسىنا تاڭ. بۇل قىستاق پاتىسا زالىنىنا بىر بەستوب تورانۇن ءىمىر ءوزىنىڭ مەكە قالىنۇن ەدى. كەڭەس وكىمەتى ورناعلى مۇنداعى ءىمىر راۋىنىدىق وكىمەت تورادى.

ورتە كەزدەن مۇنداعى مالدىرىمان ءىمىر ازىرىڭ نانا، ءىمىر بوشتانا بار ءىمانا سول كەزدە بازاردان ونكەن وزىمەن شىمەلى قالاسىنداعى ازىلىنى مالدىرىتقان ءىمىر 60 بالامق مەكتەپ بولماق قالادامى 250 ءىرىدەك 100 زىرەك جاڭىلى مۇسىلمانىنار، ۋلىنى ورىس، قالىق ەكەن كەسىپىن نەگىسى تولىنادى بۇرىنعى ۋاقىتتا جوكشەك ەكەن كوپ بولسادا 21 نەشى جىلى شىمەلىنى ءوز الىپ كەتكەندەگەن ءولىپ الىپ ەكەن قالىق جوكشەتىنى تامى جاڭادان سالا باستاعان. مۇنداعى ءىمىداي تارى سەكىلدى ەكەندەر ەكىلىمەر، جەنسى بىنەدەى ەكەن، ۋىلىكەنى شىمەلىنىڭ جەرى ورىپك، شىمەلى ەكىلى مەردار. بىرىنا سوز بولسا، شولىمە مەيدى.

ورىستارى ارا اشراب باسۋىنا بەرىپ بازارما ارتىلالىپ ساتىپ تورادى.

شارۋا جايىدا ونە قولايلى؟ شىمەلىنىڭ كوشىلى ەلىنىڭ جايلاۋى: قازاناۋىنا ساري سۋى دەگەن جەرلەر. قازانا بۇل جەردەن 70 شاقىرىم ساري-سۋ 150 شاقىرىم دەپ شامالاندى.

شارۋالاردىڭ جايلاۋى كوشىپ

پارتىيا ۋىمىسىنداعى ءىرى ءىستەر.

سەكرەتار جاڭا كۇرىنىستەگى پارتىيا ۋىمىسىنداعىلار.

(28 - جىل 1 - ءىرىمدەگى مەسەلە بويىنشا)

پارتىيا ۋىمىسىنداعى مۇشە كاندىدات مەكەتتەردىڭ جالپى سانى: 6976 ادام. مۇشەلىك 3716 - سى قازاق، با - رىپولىتار (ءىر ۋلىتان) 2041 ادام، وزىنەك 794. قالماندارى "ءىر تۇر لى 22 ۋلىتان بۇل پارتىيا ۋىمىسىنداعىلاردىڭ 2647 - سى قازا شارۋا. مۇشەلىك مىنداي 2050 ى قازاق، 254 ازوربايجاندار. قالماندارى كۇن شىعىستىق ۋلىتاردان جول قالىنداس قىزىمىزگە، بىزىنىڭ كەرىنەن پارلىس 1172، مۇشەلىك 785 ى قازاق، ور تاق 882، ازماتا بىرىسىنىڭ باسقا ۋلىتاردا، پارتىيا كەڭەس ورىندارىنداعى كاسىپشىلەر وداعى مەكەمەلەرىنىڭ قىزىمەت مىندەتى جاڭا ايلىق قىزىمەتكەلەردەن 850، مۇشەلىك 184 ى قازاق. مىنداعىنى قىزىمەتكە جوقتارى 931، مۇشەلىك 261 ى قازاق قالعانى باسقا ۋلىتاردان. بۇل پارتىيا ۋىمىسىنىڭ مۇشەلەرىنىڭ جالپى ساۋاتسىزى: 3179، مۇشەلىك 2400 ى قازاق، باسقا كۇن شىعىس ۋلىتاردىڭ 577 ءى ورىستاردان 169، ءوزىنىڭ اق ءىلىمى مەن قاتىنىنىڭ 1125 ادام.

قازاق تىلىندە ساياسى كۇرىس كەرەك.

قىزىل وردا ۋىزىنداعى ساياسى كورىس توگىلىپ جاتىر. كورىستەردە بولماق جوق. ساياسى ءىلىم الاتۇن قازاقشا ادەبياتتاردا بۇل كۇنگە شەيىن كوزىمىزگە كورىنبەگەن مەسەلە. وسىنداي كەڭ مەشىلىكتىڭ سەبەبىنەن ساياسى ءىلىم تەكسەرىلگەن ۋاقىتتا قازاق جولداستار كوبى شالا بولىپ كەتىپتىڭ كورىپ وتىر. كازىرگى كۇننەن ۋىمىزدىڭ پارتىيا كاميتەتىنىڭ جانىنان جەتىپ كەلگەن "كەڭ تۇرمە اشىلىپ "ءىراق" ساياسى ورىسىنا تىلدەرىنىڭ ورىستاشا كوبىمىز بىلمەگەندىكتەن وتىرىپ ساياسى كورىس اشىلسا "كەن، "جانا قازاق تىلىندە ساياسى ءىلىم الاتۇن قازاق ادەبياتتارى كوبەيتىلسە، پارتىيا ۋىمالارىنا تارتىلسا "كەن. اسقار.

پارتىيا تاريخىنداعى ءىرى ءىستەر.

ۋىلىمىزدىڭ ۋىلىمىزدىڭ "ءىرى" پا "تارىپىلاۋ جۇمىسى.

بۇگىنگى دۇرىس ايۋ باسىنداي جىلقان جۇمىسىمىزدىڭ "ءىرى" پا "تارىپىلاۋ جۇمىسى.

بۇگىنگى كەزدە جۇمىسكەرلەر، شارۋالارى، وندۇشىلار ارالىسىنا باسقا كەرىنۇشتەر كوبەيىپ كەلەدى. ءىرى، پارتىيانىڭ وعىزىنەن پارتىيا، جولداستاردى تاريخىلاۋ جۇمىسى كوبەيىپ كەلەدى. قالماندىقتان، كەمىنەستىرىلىپ سىنى بولماق ساياسى كەم بولىپ "جۇرىپ، ماڭىزىمىزدان كەيىن قالماندىقتان، كەمىنەستىرىلىپ تۇرىپ ساياسى ناداندىق، ماركسىزم، ءىلىمىنىڭ قىسقىشا جولىن جاڭىپ، ماڭىزىمىزدان تالىپىنعان. ءىستىڭىزىن انۋرىپ جەتەلەپ، بۇنداعى كازىرگى ۋاقىتتا ناۋرىزىنداعى ءوزىلما بەت بۇرىن ورىنداپ، شىمەلىنىڭ قىسىن ءىلىم، ءىرى ءىستەر ءىرى ءىرى ءىرى

سابانشى.

(ەمىسەكەي، كۆيى)

قارا شەمدى قاتار تىزىپ،
جەر تىرتىسىن سەندىرسام،
كولەۋ سوقپا مەن جەردى سىزىپ،
اى دالانى قاندىرسام.
ءتۇبەك جىرى ءتۇرمەن بىرگە
جىرگە تۇسەدى قازىلىپ،
قاباعىما جەر مەن بىرگە،
ءالى تۇسەدى قازىلىپ.
قارىم تالىپ قاياق قاتاد،
بۇرمەن ءتۇسىپ ءىسىنىپ،
قالىپ قايىرات جانما باتاد،
تىرشىلىكتىڭ قىسىنىپ.
سوندا گۇلى قارا جەردىڭ
كۇلىپ باسىن بىگەندە
گۇلدى سۇيگەن جىگىت جىلدىڭ
دەمى بىتكەن تىگەندە.
ۇيمەر گۇلمەر جۇيلەر شاشىپ،
ويناقتاپ ايالاپ،
بۇرگەلىپ جىل ءتوسىمدى اشىپ،
سۇيگەندەگى ايالاپ.
كۇش تاسىپ، ءىسىپ، ءتۇسىپ جىلىپ،
كوتەرىلىپ ءىسىنىپ.
جاسىرايدى تارقالىپ،
قارامەنتىڭ ءتۇيۇنى.
سوندا تورىپ ءىلىز بوپ جانىم،
ءتۇبەكتىڭ شالالانام.
نامى جەڭىپ دوڭ سوقانى،
شىم تىزىپ ۇقالانام.

ساكەن.

بىزگەدە ۋاقىت.

وسى كۇنى ءىس ارامىزدا تورلى جۇمىستى قورت ۇيرەتۋلەر ارالاپ بارا جاتىر دەپ گازەت بەتىندە ماڭىزدى ناقىلدار وقىپ، ءتۇر ءتۇرلى ءىستەر باسىنا بەرىپ ناسىلاتۋ ءىستەرىن جىبەرىپ ءىستەپ ءجۇرمىز. ءالى كەرەگى ارتىلماعان، باسقالار نارىستەمىز رەتىندە ارتىپا ءتۇسىپ ءتۇرىلە، سوندا ءالدا كورىپ دەگەن قىستاۋ، تولما العان ماسىلاقا ءالىم بالاسى جاتىپ، وسى كۇننىڭ ماڭىزدىلىگى دەپ ماۋلىق ماڭىزىن كەمىتىپ، ءىستەپ ءجۇرمىز. ءىستەپ ءجۇرمىز دەگەن سوزدىڭ ءىستەپ ءجۇرمىز،